
Till: Ålands landskapsregering

Ärende: Yttrande gällande lagförslag om ändring av plan- och bygglagen

Ålands handikappförbund r.f. (nedan benämnt förbundet) uppskattar möjligheten att yttra sig gällande förslaget till ändring av plan- och bygglagen på Åland.

Förbundet gläds åt att landskapsregeringen går in för att genom principen om universell utformning sträva till att man i byggprocesser i fortsättningen ska göra rätt från början och på så sätt undvika onödiga specialanpassningar och kostnader.

Förbundet arbetar aktivt för att i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning lyfta vikten av universell design och god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Det är skäl att se över definitionen av begreppet universell utformning i lagförslaget. Enligt FN:s definition betyder *"universellt utformade sådan utformning av produkter, miljöer och program och tjänster att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning och specialutformning. Universellt utformade ska inte utesluta hjälpmedel för enskilda grupper av personer med funktionsnedsättning där så behövs."*

Beskrivningen av begreppet universell design i förarbetet upplevs av förbundet som tydlig och den visar på ett fokus på personer med funktionsnedsättning. Förbundet upplever dock att definitionen av universell utformning i lagförslagens 2 § kunde konkretiseras och omformuleras så att hänsyn till personer med funktionsnedsättning tydligare framgår.

Syftet med att lyfta fram universell utformning är föredömlig och följer den numera ratificerade FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Samtidigt gäller det att inte glömma bort vikten av god tillgänglighet och att ha i åtanke att det hela tiden också handlar om rättigheter för personer med funktionsnedsättning att fullt ut vara delaktiga i samhället. Detta bör genomsyra lagtexten, så att inte skrivningarna om universell design och tillgänglighet blir för allmänt hållna. Risken är att de som läser/använder lagen och inte alltid har kunskap om olika funktionsnedsättningar inte fullt ut förstår och tänker på att detta ställer speciella krav.

Lagens förarbete genomsyras av begreppet universell utformning och det nämns specifikt i lagen, dock endast i 1 § vilken handlar om lagens syfte. Förbundet önskar påpeka att

universell utformning även, förutom vid planläggning och i bygglovsärenden, bör beaktas i byggandet, dvs. genom hela planerings- och byggprocessen. Det enda sättet att uppnå god tillgänglighet och universell design är att få in fokus på detta i hela kedjan från planering till färdig byggnad. I förarbetet nämns att syftet med ändringarna i lagen är att sätta fokus på universell utformning i plan- och byggprocessen, och detta kunde förtydligas även i lagens 1 §.

Eftersom begreppet universell utformning endast finns i 1 § men saknas i övriga paragrafer blir det inte "förpliktande". Begreppet universell utformning borde införas i lagtexten åtminstone i de paragrafer som berör planering så att universell utformning blir ett krav att beakta när nya planer framtas. Det blir en viktig uppgift för landskapsregeringen att trygga att det antas närmare bestämmelser, som exempelvis i förordning, för att syftet uppnås. Även om det kommer klargöranden i exempelvis förordning är det dock skäl att i lagtexten vara så tydlig som möjlig.

I 12 § ingår i lagförslaget att Landskapsregeringen är marknadstillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011. Landskapsregeringen har sedan tidigare ett allmänt tillsynsansvar över kommunernas planläggning och byggnadsväsendet i allmänhet. Detta ansvar kan ställa stora krav på kunskap om universell utformning och tillgänglighet och vår förhoppning är att landskapsregeringen avser ordna lämpliga skolningstillfällen för de personer som arbetar med dessa frågor. Lämpligen borde skolningen omfatta även kommunernas tjänstemän och politiker.

Förbundet värdesätter att ytterligare krav på byggnaders tillgänglighet har skrivits in i lagens 65 §. Det kan dock vara skäl att klargöra vad som avses med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Vår förhoppning är att avsikten är att täcka in alla personer med funktionsnedsättning.

Det är bra att det i lagen tas med bestämmelser om ventilation och kontroll av densamma, om fuktskydd och om bullerskydd. Med hänsyn till personer med astma och allergi är det av speciellt stor vikt att inomhusluften är god och med tanke på negativa effekter som kan uppstå på grund av mögelproblematik. För personer med hörselnedsättning och för att förebygga dessa bör bullerskydd prioriteras.

Förbundet önskar påpeka att formuleringen i 65 § gällande att byggnadsverk med särskilda värden ur historisk, kulturhistorisk eller estetisk synpunkt ska skyddas, inte bör utesluta att man kan göra tillgänglighetsanpassningar även på dessa typer av byggnadsverk. Med god vilja, kreativitet och kunskap finns det ofta fina lösningar som kan förbättra tillgängligheten även i dylika byggnader.

Gällande den obligatoriska ventilationskontrollen som nämns i 65b § undrar förbundet varför intervallerna för kontroll är längre för flerbostadshus, kontorsbyggnader och personalutrymmen och kontor i industribyggnader och liknande med självdragsventilation eller med fläktventilation där frånluftsflödena är fläktstyrda (med eller utan

värmeåtervinning) än för förskolor, skolor, vårdlokaler och andra liknande byggnader oavsett typ av ventilationssystem? Förbundet ser att inomhusluften bör vara så god som möjlig i alla typer av byggnader.

Gällande anmälan (67a §) önskar förbundet att kommunerna i byggnadsordningen **skall** införa anmälningsplikt för " 1) Reklamskyltar, markiser och liknande anordningar som placeras på eller i anslutning till en byggnad". Av erfarenhet från de skyltar som privata aktörer placerar ut på Torggatan (gågatan) vet vi inom förbundet att skyltar kan bli ett stort hinder för personer med funktionsnedsättning, exempelvis för personer med syn- och rörelsenedsättning. Genom att införa ett krav på anmälningsplikt som berör skyltning i anslutning till en byggnad undviker man säkert många av de problem vi ser idag, förutsatt att de kommunala tjänstemännen har kunskap nog att förstå hur god tillgänglighet uppnås.

Det borde även vara standardförfarande att byggnadsnämnden begär in uppgifter om tillgänglighet vid behandling av bygglovsansökningar. Förbundet anser att kommunen borde kräva in dessa uppgifter och ha personal som är tillräckligt kunnig på området tillgänglighet och universell design för att behandla uppgifterna korrekt. Utan detta krav och tillräcklig kompetens blir det svårt att nå upp till lagens syfte och krav.

Avslutningsvis önskar förbundet, som representant för medlemsföreningarna och alla personer med funktionsnedsättning eller tillsammans med medlemsföreningarna, påminna om att vi gärna är delaktiga i allt arbete som berör funktionshindersområdet och att vi gärna deltar i arbetsgrupper för framtagande av ny lagstiftning, förordningar och dylikt. Där det är lämpligt med tanke på ärendets natur ställer sig förbundet även gärna till förfogande med erfarenhet och sakkunskap i samband med höranden.

Mariehamn 21.11.2016

Krister Sund
Ordförande

Susanne Broman
Verksamhetsledare

Ålands handikappförbund r.f.
Skarpansvägen 30
AX-22100 Mariehamn
Tel. 018-527360

